

Owce w województwie łódzkim w latach 1999-2004

Karolina Mikrut, Sławomir Mroczkowski

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

Owce są gatunkiem charakteryzującym się wszechstronnym użytkowaniem. Dostarczają wielu pożytków, tj. mięsa, mleka, skór oraz wełny. Wielką zaletą tych zwierząt jest również umiejętność dostosowania się do różnych warunków środowiska. Uważane są za zwierzęta hodowlane o niewielkich potrzebach środowiskowych. W ostatnim czasie są również wykorzystywane do pielęgnacji krajobrazu, dzięki naturalnym zdolnościom przygryzania i „masowania” runi. Jednak mimo tych plusów produkcja owczarska w Polsce ma charakter marginalny.

Obecnie pogłowie owiec w Polsce kształtuje się na poziomie ok. 300 tys. sztuk, z czego 65% stanowią maciorki. Szczegółowe dane dotyczące zmian liczebności pogłowia owiec w latach 1999-2004 w naszym kraju przedstawiono w tabeli 1. Choć Polska charakteryzuje się sprzyjającymi warunkami środowiskowymi dla chowu owiec, to ich pogłowie z roku na rok się zmniejsza. Od kilku lat prowadzone są różne działania mające na celu poprawę opłacalności tej gałęzi produkcji zwierzęcej. Wprowadzono m.in. „Program poprawy plenności owiec”, którego głównym celem jest pozyskiwanie większej ilości jagniąt rzeźnych, ale też wyhamowanie spadku pogłowia owiec.

Tabela 1
Charakterystyka pogłowia owiec w Polsce w latach 1999-2004

Rok	Owce ogółem (szt.)	Maciorki	
		szt.	%
1999	371 964	243 439	65,45
2000	336 762	228 628	67,89
2001	331 073	215 650	65,14
2002	332 121	207 891	62,59
2003	331 283	207 972	62,78
2004	310 757	200 994	64,68

Województwo łódzkie od wielu lat znajduje się w pierwszej dziesiątce województw pod względem pogłowia owiec. Biorąc pod uwagę lata 1999-2004, największą liczbę owiec na terenie województwa łódzkiego zanotowano w 2002 roku – 23 686 szt. (tab. 2). W tym też roku odnotowano największy przyrost populacji, gdyż w roku poprzedzającym liczba owiec na tym terenie wynosiła zaledwie 15 969 szt., czyli wzrost o 7717 szt., co daje prawie 50% zwiększenie pogłowia. Niestety był to tylko incydentalny przypadek. W latach następnych zanotowano spadek pogłowia owiec, notując w roku 2004 zmniejszenie stanu do 20 617 szt. (tab. 2).

Tabela 2
Charakterystyka pogłowia owiec w województwie łódzkim w latach 1999-2004

Rok	Owce ogółem (szt.)	Maciorki	
		szt.	%
1999	21 329	12 910	60,53
2000	16 200	12 037	74,30
2001	15 969	11 583	72,53
2002	23 686	13 568	57,28
2003	23 024	13 002	56,47
2004	20 617	14 339	69,55

Od roku 2002 województwo łódzkie znajduje się na 5. miejscu w kraju pod względem wielkości pogłowia owiec, z około 7% udziałem populacji owiec w pogłowie krajowym (tab. 3).

Tabela 3
Udział populacji owiec w woj. łódzkim w pogłowie krajowym

Rok	Polska (szt.)	Województwo łódzkie	
		szt.	%
1999	371 964	21 329	5,7
2000	336 762	16 200	4,8
2001	331 073	15 969	4,8
2002	332 121	23 686	7,1
2003	331 283	23 024	6,9
2004	310 757	20 617	6,6

Województwo łódzkie zajmuje powierzchnię 18,3 tys. km², co daje mu 9. miejsce w kraju (5,82% powierzchni Polski). Zamieszkuje je 2,6 mln osób, co trzecia jest mieszkańcem Łodzi. Użytki rolne to aż 1,25 mln ha, co stanowi prawie 70% ogólnej powierzchni województwa i jest to najwyższy wskaźnik w kraju. W porównaniu z innymi regionami, województwo łódzkie ma niekorzystne warunki produkcji rolniczej. Większość stanowią gleby klasy IV i V, dominuje uprawa żyta i ziemniaków, przeciętna powierzchnia gospodarstwa nie przekracza 15 ha. Ta wielkość jest jednak w Polsce normą, bo dotyczy aż 91% gospodarstw. W województwie jest ponad 170 tys. gospodarstw rolnych, w których zamieszkuje prawie 700 tys. osób. Dochody z działalności rolniczej stanowią ponad 50% ogółu dochodów gospodarstw domowych. Wyposażenie w maszyny rolnicze jest dobre i stawia region na 4. miejscu w kraju. Produkcję rolną charakteryzuje znaczny udział hodowli bydła mlecznego oraz uprawy warzyw i owoców.

Tabela 4
Średnia wielkość stad owiec objętych kontrolą w woj. łódzkim

Rok	Liczba stad	Średnia liczba maciorek w stadzie
1999	251	60,10
2000	230	62,25
2001	210	58,95
2002	231	61,75
2003	211	65,65
2004	213	68,75

W ostatnich latach na obszarze woj. łódzkiego można zauważyć spadek liczebności stad owiec, przy jednoczesnym stopniowym zwiększaniu średniej liczby owiec w stadzie (tab. 4). Wynika to głównie z koncentracji produkcji rolniczej, która ma na celu zwiększenie opłacalności chowu poprzez zmniejszenie kosztów utrzymania.

Na terenie województwa najczęściej można spotkać owce o typie użytkowania mięsno-wełnistym (merynos polski i owca nizinna) i mięsnym (ile de france, czarnogłówka, berrichon, suffolk oraz mieszańce). Stopniowo zanika wełniste użytkowanie owiec, głównie z powodu niskiej opłacalności. W przypadku ras o mięsnym typie użytkowania, dużą rolę odgrywiają parametry użytkowości rozplodowej. Właśnie polepszenie tych parametrów odgrywa główną rolę w prowadzeniu prac hodowlanych. Aktualnie plenność matek kształtuje się na poziomie 120-130%, płodność – 90-95%, odchów jagniąt – 90-95%. Opłacalność produkcji zapewnia 1,3-1,5 jagnięcia od matki, co oznacza, że plenność powinna wynosić 165%, płodność – 96%, a odchów jagniąt – 95%. Obecnie poprawienie parametrów plenności i płodności stanowi przedmiot doskonalenia krajowego pogłowia owiec. Na obszarze woj. łódzkiego działają dwa oddziały regionalne Polskiego Związku Hodowców Owiec i Kóz – w Łasku i Piotrkowie Trybunalskim, które kierują pracami hodowlanym w tym rejonie.

W latach 1999-2004 liczebność maciorek wpisanych do ksiąg rasy merynos spadła z 2365 do 921 szt., zmniejszyła się również liczba stad – z 34 do 14. Koncentracja zwierząt w stadach kształtowała się w latach 2000-2002 na poziomie 61-64 szt. Parametry rozrodcze niewiele zmieniły się od 1999 roku. Liczba maciorek wpisanych do ksiąg rasy nizinnnej wynosi obecnie ok. 7 tys. szt. W badanym okresie największą ich liczbę odnotowano w 2001 roku (ponad 8,7 tys. szt.). W latach 1999-2004 liczba stad owcy nizinnnej zmniejszyła się (ze 145 do 119), natomiast zwiększyła średnia liczba matek w stadzie – z 55,1 do 59,6 szt. W województwie łódzkim utrzymuje się także cenna, rodzimą owcę olkuską, znaną z wysokiej plenności. Reprezentuje ją tylko jedno stado z ok. 30 maciorkami – wszystkie wpisane do ksiąg hodowlanych.

Jedną z najliczniej występujących mięsnych ras owiec na terenie województwa łódzkiego jest rasa ile de france. Liczebność tej rasy stopniowo wzrastała – z 1329 szt. w 1999 r. do 1662 szt. w 2004 r., podobnie jak liczba stad – z 17 do 21. Średnia liczba owiec w stadzie jest na stałym poziomie ok. 79 szt. Obok ile de france liczną grupę stanowią owce rasy berrichon. Ich liczba na terenie województwa łódzkiego w latach 1999-2004 zwiększyła się z 1006 szt. do 1877 szt., czyli odnotowano prawie 90% wzrost liczebności. Zwiększyła się również liczba stad, jak również średnia liczba matek w stadzie. W typie mięsnym są również owce rasy czarnogłówka. Ich liczba w województwie łódzkim stopniowo wzrastała – z 446 szt. w 1999 r. do 922 szt. w 2004 r., zwiększała się również liczba stad (z 9 do 14) oraz koncentracja (z 49,6 do 65,9 szt.). W żadnej z ras nie odnotowano zadowolającego, z ekonomicznego punktu widzenia, poziomu odchówu jagniąt. Wynik ekonomiczny można poprawić, zwiększając liczbę jagniąt uzyskanych od matki. Można to osiągnąć poprzez poprawę parametrów rozrodczości owiec. Jest to cecha będąca końcowym efektem wielu czynników, np.: poziomu owulacji, jakości nasienia, skuteczności zapłodnienia, żywotności

zarodków i płodów. Poza tym należy ona do cech o niskim współczynniku odziedziczalności (h^2 około 0,1). Powtarzalność plenności, czyli korelacja między wielkościami miotów urodzonych w kolejnych wykotach maciorki, jest także niewielka i wynosi 0,15. Tak niski poziom wpływu czynników genetycznych na poprawę wskaźników rozrodczych owiec powoduje, że praca hodowlana jest bardzo czasochłonna i nie daje 100% gwarancji, że w jej wyniku cechy zostaną doprowadzone do zadowolającego poziomu. Praca hodowlana w tym zakresie ogranicza się głównie do selekcji w czystości rasy, ale również prowadzone są krzyżowania z rasami plennymi.

Niska opłacalność produkcji owczarskiej powoduje, że hodowcy szukają nowych, alternatywnych sposobów wykorzystania owiec, np. do pielęgnacji krajobrazu. Owce używane są do wypasów na nieużytkach, ugorach, do pielęgnacji terenów parkowych, wydm, systemów melioracyjnych itp. Przygryzając porost trawy jednocześnie nawożą oraz „udeptują” ruń.

Produkcja owczarska na terenie województwa łódzkiego jest kierunkiem marginalnym w całościowym obrazie produkcji rolniczej na tym terenie. Z roku na rok zmniejsza się pogłowie owiec, a wymogi sanitarno-weterynaryjne UE wymuszają na hodowcach zwiększenie koncentracji produkcji. Systematyczny spadek pogłowia owiec spowodowany jest głównie obniżeniem opłacalności chowu, choć jest on dotowany. Mimo dużego spadku pogłowia, jak dotąd nie odczuwa się dotkliwie tej zmiany pod względem zaopatrzenia społeczeństwa w produkty pozyskiwane od owiec. Czy moda na kozuchy przeminęła i skóry są niepotrzebne? Wełniane tkaniny w dużej mierze zostały zastąpione tkaninami syntetycznymi, a walorów mięsa baraniego nie doceniało się w naszym społeczeństwie w przeszłości i nie ceni się także obecnie. Zauważa się natomiast brak owiec ze względu na pozaprodukcyjne funkcje, jakie pełnią one dla środowiska, dla utrzymania jego bioróżnorodności oraz cennych walorów estetycznych i krajobrazowych. Czy przyszłość owiec w Polsce jest zagrożona?

Zakład Deratyzacji „SZCZUROŁAP”

Wiesław i Jarosław Dobrzeńscy
ul. Graniczna 10
87-100 Toruń
tel. (0-56) 655-21-41 lub 654-65-47
tel. kom. 0 601-212-487

Wyniszczam całkowicie bytujące i dochodzące szczury, z gwarancją. Fermy, mieszalnie pasz, zakłady rolne, magazyny, bezpieczeństwo 100%. Metodę przedstawiłem w filmie „Szczurołap”.

Dla zainteresowanych wdrazamy HACCP.